

hozzáértéséről. Kiemeli, hogy a piactér végleges rendezése, az utcák csatornázása, a község fásítása mind-mind maradandó eredménye az ünnepi készülődésnek.

A leleplezési ünnepséget megőrkítő filmhíradó hazakerülésével teljesült a régi mozigépész, Horváth Gyula végső akarata, és egyben a falu történetének eddig kevésbé ismert eseményére hívta fel a figyelmet. Dr. Maday Pál 1960-ban Békéscsabán kiadott Békés megye városainak és községeinek története című vaskos kötete csupán annyit említ meg, hogy Körösladánynak az első világháborúban 362 halottja volt, és egy mondatnál szól az emlékműről is. Nyilvánvaló, hogy vagy a 362 áldozat említése némi túlzás, vagy nem mindegyik hősi halott neve került fel az emlékműre. A leleplezési ünnepség idején 284 név szerepelt a szobor talapzatán, most 289 áldozatot örökít meg. Szemmel látható, hogy több nevet utólag véstek rá. A Szeghalmon 1965-ben megjelent Sárretyi írások című néprajzi és helytörténeti antológiában Végh Mihály Körösladány történetéről ír. Az első világháborúról sajnos csak röviden. Megemlíti, hogy Bartók Béla 1918-ban Kótpusztán körösladányi asszonyokkal találkozott, ennek eredményeként Körösladány helységnevével került be Bartók Béla gyűjtésébe két első világháborús népdal is:

*„Mikor mentem Románia felé,
Még a fák is sirtak.”*

kezdetű és a következő is:

*„Kimegyek a doberdói harctérre,
Feltekintek a csillagos nagy égre.
Csillagos ég, merre van a magyar hazám,
Merre sirat engem az édesanyám.”*

A Körösladány történetének jelentős eseményét megőrkítő filmtörténeti ritkaságot, annak videomásolatát minden érdeklődő megtekintheti a helyi Asztalos Miklós Művelődési Házban.

Molnár Lajos

Egy régi helytörténeti kiállítás

1925-ben Soroksár község, 200 éves fennállásának emlékére háromnapos ünnepségsorozatot rendezett a Falu Országos Szövetséggel és az Országos Stefánia Szövetséggel karöltve. Augusztus 15-én, a helyi búcsú mozgalmas napjának estjén vecsernyével és lampionos felvonulással kezdődött az ünnepi program. Másnap délelőtt a községháza nagytermében a községi képviselő-testület díszközgyűlésen méltatta az évfordulót, majd ezt püspöki mise követte és a Soroksár és vidéke című, „jubileumi gazdasági, ipari, kulturális és egészségügyi kiállítás” megnyitása rövid műsor keretében. Ugyanezen a napon délután került sor az állatkiállításra és -díjazásra, azután a Soroksári Önkéntes Tűzoltó Testület ünnepélyes felvonulására és gyakorlatára, este pedig a Soroksári Ipartestület műkedvelő gárdájának díszelőadására az Iparos Otthonban. Vasárnap a gyermekek és csecsemők egészségügyi és szépségversenyével, valamint a Soroksári Atlétikai Club sportünnepélyével szórakoztatták a közönséget. Augusztus 17-én gazdaudvar-versennyel zárult a rendezvények sora. A Helyiérdekű Vasúttal Budapestről érkező vendégek utazási kedvezményt kaptak.

A sokoldalú program tükrözni kívánta mind a nagyközség mezőgazdasági jellegét, mind az ipar és az iparosság előretörését, valamint a kis közösség tetterejét, növekvő anyagi és kulturális igényeit. A hagyományok ápolását jelezte a meghívón az akkor csaknem két évszázados plébániatemplomnak és a községet újrtelepítő, a templomot építtető gróf Grassalkovich Antal címerének képe, a kiállítás településtörténeti része és egy szerény ünnepi kiadvány: Emléksorok Soroksár nagyközség 200 éves jubileuma alkalmából, Kovács



Részlet a jubileumi kiállításból

Antal esperes-plébános munkája. A korszerűsödés kivánalmait a gazdálkodás és a higiénia, a gyermekgondozás, az egészséges életmód, a sport terén a műsor és a kiállítás számos pontja igyekezett népszerűsíteni.

A jubileumi rendezvények egyik legérdekesebb része „a nagyszabású kiállítás” volt. Előkészítésében részt vettek a környékbeli Alsónémedi, Csepel, Dunaharaszti, Szigetszentmiklós és Taksony községek is, valamint Soroksárpéteri telep. Úgy látszik, bőséges anyag gyűlt össze, mert elhelyezésére két iskola, a központi és a Grassalkovich utcai állami elemi összes helyiségét és udvarát igénybe vették. A gazdag anyagot a kisipar, a gyáripár, a kereskedelem, a mezőgazdaság, a kertészet, a kézimunka, a háziipar és kosárfonás, a kultúra és iskolaügy, a hitelügy, a szövetkezet, a vadászat, a méhészet, a testnevelés és testedzés, továbbá az egészségügy köréből állították össze. A kiállítás egész tartama alatt folyt a jó hírű kenyérsütők versenye. A belépőjegyek ára: rendes jegy 10 000, gyermekjegy 5000, állandó jegy 25 000, iskolai csoportok részére személyenként 3000 korona.

A Közlöny 1925. augusztus 23-i számának első oldalán számolt be a kiállítás sikeréről. A Falu Országos Szövetség kiküldöttei nagy elismeréssel szölk a kiállított anyag kiváló minőségéről, a szép és jó rendezésről, a rendezők önzetlen fáradozásáról és a lakosság összefogásáról az ügy érdekében. A hasonló programok egyik legértékesebbjének nevezték ezt a változatos bemutatót, különösen kiemelve az iparosok érdemeit. Végül 15 arany-, 40 ezüstéremmel és 35 dicséző oklevéllel jutalmazták a legkiválóbb kiállítókat, akik között tanárok, kovácsok, bognárok, kosárfonók, cipészek, kötélgyártók, szabónók, cukrász, kertész, erdész, műszerész, órák, kézimunkázók asszonyok egyaránt szerepeltek. Kollektív elismerésben részesültek a Soroksári Textilipar (aranyérem) és a kenyérsütők (ezüstérem). Az anyagi haszon kerek 50 millió koronát tett ki.

Az itt látható fénykép a 65 évvel ezelőti kiállítás egyik termébe kalauzolja a nézőt, ahol Régészet címmel Soroksár helytörténeti emlékeit mutatták be dr. Klébl József rendezésében. Figyelmesen szemlélve a képet ma is elgondolkodtatnak a látóvalók: a bronzkori urnák, a római és Árpád-kori pénzérmék, a középkori oklevélmásolat, a török hódoltság utáni



újraterlepités dokumentumai (egy nagyobb méretű bekeretezett emléklap az 1744-ig bevándorolt családok névsorával, az 1743-ban megkezdett, legkorábbi anyakönyv, néhány okirat, portrék, köztük a betelepítő Grassalkovich Antalé), XVIII. századi egyházi kincsek (miseruhák Mária Terézia, kehely Grassalkovich adományozásából, XVIII. századi feszület), néprajzi tárgyak (népviseletek, a dunai molnárok védőszentjének fából faragott szobra, régi, értékes tükörképek, a kovács- és bognárcéh zászlajának szalagjai, mézeskalácsöntvények, XIX. század eleji céhláda).

A sarokban álló, színesre festett Nepomuki Szent János-szobor – naiv mester, valószínűleg helybeli vízimolnár, egyúttal ács faragványa – a molnárok régi ünnepi szokását, a Szent János-eresztést idézte a látogatók emlékezetébe: minden évben május 16-án este kivilágított dereglyék kíséretében, zeneszó mellett a község mentén végigúsztatták a Dunán a Szent virágos lombsátor alá helyezett szobrát, majd reggelig tartó táncmulatságon ünnepeltek. Figyelemre tarthatott számot a molnár- és halászceh helyi hagyományokat idéző, díszes céhládája 1818-ból, amelyet Ungrott Fülöp, pesti asztalosmester készített a szabadság elnyerésekor.

A kis gyűjtemény képe, a régi meghívó tartalma felvillantotta egy magyar és német lakosságú község néhány ünnepnapján keresztül XX. századi életének összetevőit – ha töredékesen is –, bepillantást engedve Budapest XX. kerületének jóval több mint ezeréves múltjába.

Dr. Papp Gézáné